

Trong quá trình khu vực hóa và toàn cầu hóa về kinh tế, thị trường thế giới đã không ngừng mở rộng và trở nên tự do hơn; nhưng đồng thời với quá trình đó là sự hình thành các qui tắc, trật tự mới trong thương mại quốc tế. Khi các hàng rào thuế quan được dần gỡ bỏ, thì lại xuất hiện những khó khăn do những đòi hỏi của hàng rào kỹ thuật trong thương mại quốc tế (TBT- Technical Barriers to Trade). Muốn vượt qua được hàng rào TBT, hàng hóa phải có chất lượng cao, giá cả phù hợp và thỏa mãn được các yêu cầu về an toàn cho người tiêu dùng và môi trường.

Nền kinh tế Việt Nam và thế giới đang có những biến đổi sâu sắc. Việt Nam đã vào ASEAN, APEC và sắp tới là WTO, do vậy các doanh nghiệp Việt Nam cần phải được trang bị cho mình các yếu tố cần thiết để cạnh tranh và hòa nhập vào thị trường. Sự cạnh tranh này không những ở trong nước với nhau mà còn đến từ nước ngoài và càng trở nên quyết liệt hơn khi hàng rào thuế quan được gỡ bỏ.

Đứng trước tình hình thực tế này, trong những năm gần đây nhiều doanh nghiệp của chúng ta đã xác định cho mình một hướng đi đúng đắn để tồn tại và phát triển: đầu tư đổi mới công nghệ, thiết bị, cải tiến công nghệ, quản lý, ... Một trong những biện pháp hữu hiệu để nâng cao khả năng cạnh tranh của mình trong điều kiện cụ thể hiện nay là các doanh nghiệp cần cố gắng thay đổi và hoàn thiện công tác quản lý, điều hành, xây dựng được những hệ thống quản lý phù hợp với các tiêu chuẩn quốc tế như ISO 9000, ISO14000, GMP, HACCP, ...

1. Giới thiệu một số hệ thống quản lý theo tiêu chuẩn

* Bộ ISO 9000 gồm 24 tiêu chuẩn, hướng dẫn các doanh nghiệp xây dựng một hệ thống quản lý hướng vào chất lượng. Không nên lầm tưởng rằng, một doanh nghiệp được chứng nhận ISO 9000 thì sản phẩm của họ đạt mức chất lượng thế giới. Chứng nhận phù hợp ISO 9000 chỉ chứng minh hệ thống hoạt động của doanh nghiệp được kiểm soát, với hệ thống quản lý đó doanh nghiệp đảm bảo sản phẩm, dịch vụ doanh nghiệp sản xuất kinh doanh luôn có chất lượng ổn định như đã cam kết.

Trong các tiêu chuẩn của bộ ISO 9000:1994 có ba tiêu chuẩn thể hiện mô hình đảm bảo chất lượng đối với khách hàng bên ngoài là ISO 9001, ISO 9002 và ISO 9003. Hệ thống quản lý hướng vào chất lượng của ISO 9000 gồm các yêu cầu từ trách nhiệm của lãnh đạo, quản lý các nguồn lực, quản lý các quá trình đến xem xét,

ÁP DỤNG CÁC HỆ THỐNG QUẢN LÝ THEO TIÊU CHUẨN VỚI VẤN ĐỀ HỘI NHẬP KINH TẾ KHU VỰC VÀ QUỐC TẾ

Thạc sĩ TẠ THỊ KIỀU AN

đánh giá và cải tiến các hoạt động. Đây là một hệ thống quản lý khá cụ thể, có thể áp dụng được cho mọi loại hình tổ chức.

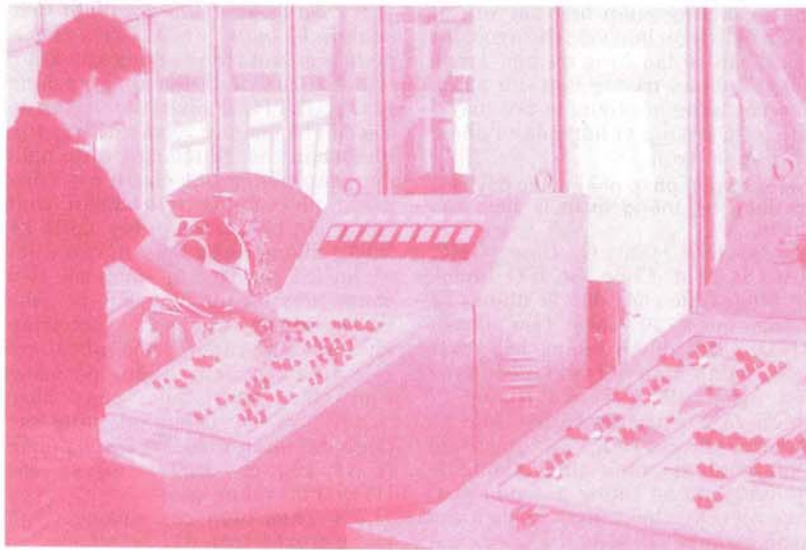
* Q- Base là hệ thống chất lượng cơ bản, có cùng nguyên lý như ISO 9000 nhưng đơn giản hơn, chú trọng hơn đến những yếu tố thực hành và dễ áp dụng hơn. Q- Base chứa đựng đầy đủ những yếu tố cơ bản của hệ thống chất lượng, giúp doanh nghiệp kiểm soát được các lĩnh vực chủ chốt trong hoạt động của mình. Đây là hệ thống quản lý được đánh giá là thích hợp với các doanh nghiệp vừa và nhỏ.

* GMP- Thực hành sản xuất tốt (Good Manufacturing Practices) là hệ thống được áp dụng trong công nghiệp thực phẩm và dược phẩm. GMP đưa ra các yêu cầu nhằm kiểm soát tất cả các yếu tố từ nhà xưởng, thiết bị, dụng cụ chế biến, các hoạt động chế biến và con người điều khiển các hoạt động đó. GMP là hệ thống quản lý hướng vào an toàn, vệ sinh đối với người tiêu dùng. Ở các nước phát triển, các yêu cầu về GMP là bắt buộc. Ở Việt Nam, Bộ y Tế qui định đến năm 2005 nếu doanh nghiệp không đạt GMP của ASEAN thì sẽ

không được cấp số đăng ký sản xuất thuốc.

* HACCP- Phân tích mối nguy và điểm kiểm soát trọng yếu (Hazard Analysis and Critical Control Point) là hệ thống quản lý nhằm kiểm soát an toàn vệ sinh thực phẩm. Hệ thống này tập trung vào phòng ngừa chứ không phải tập trung vào thử nghiệm và kiểm tra. Cho đến nay, HACCP đã trở thành một hệ thống đảm bảo chất lượng thực phẩm được thừa nhận và phổ biến trên thế giới. EU (từ 4.1997), Mỹ (từ 12.1997), Canada, Úc, Nhật, ... qui định bắt buộc áp dụng HACCP cho sản phẩm vào thị trường của họ. Ở Việt Nam, Bộ thủy sản qui định các doanh nghiệp chế biến hàng thủy hải sản phải áp dụng HACCP trong năm 2000.

* ISM- Code- Qui định về quản lý an toàn quốc tế (International Safety Management Code) gồm các qui định về độ an toàn của thiết bị, về hệ thống quản lý an toàn trên bờ và dưới tàu. Từ tháng 7 năm 1998, các tàu biển và dàn khoan di động trọng tải đủ lớn theo qui định, muốn lưu thông ở hải phận quốc tế phải có chứng nhận ISM- Code.

* Bộ ISO 14000 gồm nhiều tiêu chuẩn về việc xây dựng hệ thống quản lý môi trường trong quá trình sản xuất kinh doanh. Thiết lập và vận hành hệ thống quản lý theo ISO 14000, doanh nghiệp đảm bảo không gây ô nhiễm (hoặc ở mức cho phép) môi trường sản xuất và môi trường tiêu thụ sản phẩm do doanh nghiệp cung ứng. Đây là một cách tiếp cận mới để bảo vệ môi trường, quan tâm đến sự phát triển bền vững của doanh nghiệp và cộng đồng. Sắp tới, có những thị trường qui định bắt buộc phải áp dụng ISO 14000 cho sản phẩm vào thị trường của họ.

* SA 8000- Trách nhiệm xã hội (Social Accountability) là tiêu chuẩn thể hiện sự quan tâm đến môi trường

P (Plan) : Viết những gì cần phải làm, sẽ làm.

D (Do) : Làm theo những gì đã viết. Viết lại những gì đã làm.

C (Check) : So sánh những gì đã làm với đã viết. Xác định sai lệch.

A (Action): Hành động khắc phục, phòng ngừa sai sót.

Thường xuyên xem, xét lại hệ thống.

Áp dụng kỹ thuật PDCA sẽ xây dựng được hệ thống quản lý coi trọng kiểm soát, phòng ngừa, làm đúng ngay từ đầu, không ngừng cải tiến chất lượng. Những hệ thống quản lý như vậy góp phần quan trọng nâng cao chất lượng, hạ giá thành sản phẩm, nâng cao vị thế cạnh tranh của doanh nghiệp trên thị trường. Để

+ Tổ chức hội nghị, hội thảo chuyên đề.

+ Tăng cường các chương trình đào tạo, huấn luyện với các mức độ khác nhau cho các đối tượng cụ thể. Để thực hiện vấn đề này cần có sự liên kết hợp tác giữa các tổ chức quản lý của nhà nước và các trường đại học.

* Có sự hỗ trợ cho các doanh nghiệp áp dụng HTQLTTC: Để thúc đẩy việc áp dụng HTQLTTC, các doanh nghiệp rất cần sự hỗ trợ của nhà nước cũng như các cơ quan quản lý ở những điểm sau:

+ Có cơ chế, biện pháp định hướng khuyến khích các doanh nghiệp áp dụng các HTQLTTC, nhằm chuẩn bị tốt hơn trước khi bước vào thị trường thế giới (thực hiện AFTA, tham gia WTO).

+ Có chính sách ưu đãi đối với các doanh nghiệp đã áp dụng các HTQLTTC (như miễn giảm thuế trong một thời gian nào đó, ưu tiên trong việc được cấp quota, được vay ngân hàng của nhà nước với lãi suất ưu đãi, ...)

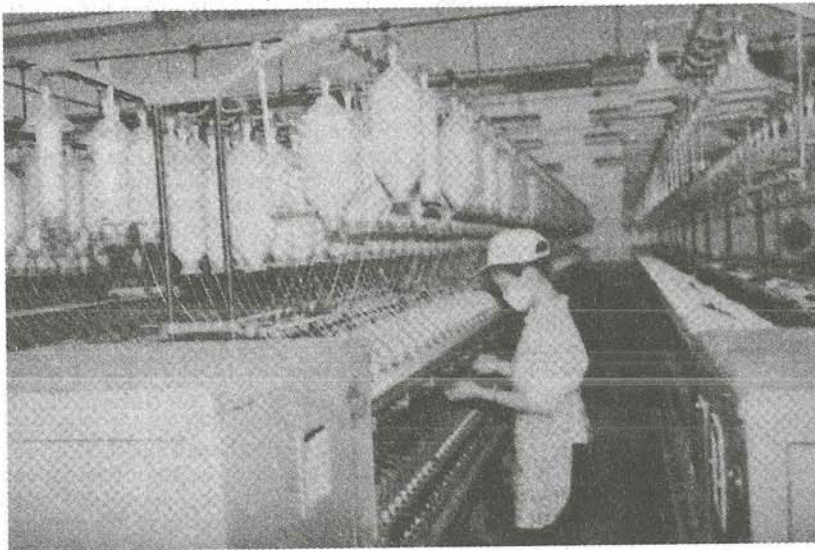
+ Có chương trình hỗ trợ các doanh nghiệp trong việc triển khai áp dụng các HTQLTTC về kinh phí và về tư vấn. Căn cứ vào trình độ xuất phát ban đầu của doanh nghiệp mà tư vấn áp dụng các mô hình thích hợp.

* Phát triển lực lượng tư vấn: Thời gian qua lực lượng tư vấn của chúng ta vừa thiếu về số lượng, vừa yếu về chất lượng, chưa có hiểu biết đầy đủ để vận dụng tốt các HTQLTTC vào điều kiện cụ thể của các doanh nghiệp Việt Nam. Chi phí mời chuyên gia tư vấn nước ngoài khá cao và họ cũng không hiểu hết văn hóa cũng như tình hình cụ thể ở Việt Nam. Vì vậy chúng ta cần tích cực phát triển lực lượng tư vấn trong nước bằng cách:

+ Liên kết, hợp tác với các tổ chức nước ngoài để mở các lớp đào tạo chuyên gia tư vấn và đánh giá.

+ Có sự hợp tác giữa các đơn vị tư vấn; tổ chức các cuộc gặp gỡ hàng năm giữa các nhà tư vấn để trao đổi kinh nghiệm.

Chất lượng sản phẩm, dịch vụ do chất lượng hệ thống quản lý quyết định. Để nâng cao chất lượng sản phẩm, dịch vụ, nâng cao tính cạnh tranh- vấn đề quan trọng trước hết là phải nâng cao được chất lượng của công tác quản lý điều hành cả hệ thống, ở tất cả mọi khâu và trong mọi hoạt động. Việc thực hiện các hệ thống quản lý theo tiêu chuẩn quốc tế là hướng đi tốt nhất để sản phẩm và dịch vụ của các doanh nghiệp Việt Nam đứng vững trên thị trường nội địa, khu vực, thế giới và đó cũng là điều kiện sống còn để khẳng định vị trí của Việt Nam trên trường quốc tế.

xã hội của doanh nghiệp: tuân thủ theo luật pháp quốc gia và công bằng xã hội, không phân biệt đối xử, cải thiện điều kiện làm việc cho người lao động, bảo vệ lao động trẻ em. Trong thực tế, đã có trường hợp sản phẩm của một hãng nổi tiếng bị tẩy chay ở nhiều thị trường vì hãng đã vi phạm các vấn đề trên.

2. Một số giải pháp nhằm thúc đẩy việc áp dụng hệ thống quản lý theo tiêu chuẩn

Bộ ISO 9000, Q- Base, GMP, HACCP, ISM- Code, Bộ ISO 14000, SA 8000 thực chất đều là những hệ thống quản lý theo tiêu chuẩn (HTQLTTC) nhằm đảm bảo chất lượng và an toàn đối với khách hàng bên ngoài, đối với môi trường tự nhiên và môi trường xã hội. Mỗi hệ thống có yêu cầu riêng, áp dụng trong những lĩnh vực nhất định. Nhưng để áp dụng các hệ thống này đều phải thực hiện kỹ thuật quản lý theo chu trình Deming: PDCA.

thúc đẩy việc áp dụng các HTQLTTC, cần chú trọng đến những vấn đề sau:

* **Nâng cao trình độ, nhận thức của cán bộ quản lý về các tiêu chuẩn hệ thống:** Một trong những khó khăn lớn nhất của việc triển khai, áp dụng các HTQLTTC là nhận thức, trình độ của cán bộ quản lý về vấn đề này còn nhiều hạn chế. Nhiều người vẫn nghĩ đơn giản những tiêu chuẩn này cũng giống như những tiêu chuẩn chất lượng sản phẩm, thuần túy chỉ là kỹ thuật; không nhận thấy sự cần thiết và lợi ích của việc áp dụng các tiêu chuẩn này; trình độ quản lý chưa tương xứng nên không biết cách triển khai áp dụng các hệ thống; hoặc coi việc áp dụng các hệ thống đó mang tính chất hình thức, chạy theo "mode". Vì vậy cần phải nâng cao trình độ, nhận thức của cán bộ quản lý và của cả cộng đồng về các HTQLTTC thông qua:

+ Thực hiện các chương trình tuyên truyền trên đài, trên báo.